

JEŚLIŻEĆ (49) *cn i pt*

cn (46), *pt* (3).

jeśliżeć (2), **jestliżeć** (1), **jesliżeć** *a.* jeśliżeć [zapis: -f-] (46); *jestliżeć* *BielŻyw*; jeśliżeć: *jesliżeć* *a.* jeśliżeć *BibRadz* (1 : 3), *WujNT* (1 : 5).

Oba e jasne (tak w jeśliże).

Sł stp, Cn, Linde brak.

I. Spójnik (46) :

1. Wprowadza wypowiedzenie okolicznikowe warunku; si *Vulg, PolAnt* (23) :

A. Treścią wypowiedzenia nadrzędnego jest spodziewane lub pewne następstwo okoliczności, o których mówi wypowiedzenie podrzędne [zawsze w antepozycji] (15) : *BielŻyw* 77; *RejWiz* 103; *Leop* 1 *Petri* 4/17, 18; *nic nam o zamek/ o tymby fie pytać/ Co ná nim rofkázuie/ [...] Bo iefliżeć kto mocny/ zamek będzie twárdy/ Ale iefliżeć dudek/ nie będzieć nam hárdy. RejZwierz* 5; *Iefliżeć nie będą fłuchác Moizefzá y Prorokow/ pewnie choćby im też kto z vmárłych co powyedał/ iuż mu wierzyć nie będą. RejPos* 161v; *RejZwierc* 69, 129, 237v; *WujNT Ioann* 5/31, 11/12, s. 369.

W wypowiedzeniu nadrzędnym występuje: pewnie (1).

Połączenie: »jeśliżeć ... tedyć« = si *Vulg* (2): *Powyedzyeli mu zwolennicy: Pánie iefliżeć záfnął/ tedyć mu iuż nic nie będziey. [Vulg Ioann 11/12] RejPos* 353; *BudBib* 1. *Mach* 5/40.

B. Wypowiedzenie nadrzędne mówi o tym, jak się postępuje lub jak należy postąpić w sytuacji przedstawionej w wypowiedzeniu podrzędnym [zawsze w antepozycji] (8) : *Iefliżec [!] nieczynię vczyńków oica moie⁸⁰/ niewiércie mi/ Iefli zaś czynię/ acz byście mnie niewierzyli/ vczykóm [!] wiércie* *MurzNT Ioann* 10/37; *Leop* 2. *Reg* 15/26; *RejPos* 285v; *HistHel* B4v.

Połączenia: »jeśliżeć ... tedy(ć)« (2): Leop 1. *Mach* 5/41; *Iefliżeć tho iefth z Bogá/ tedyć fie temu nikt fprzeciwić nie może* *RejPos* 285v.

»jeśliżeć ... to już« (1): A iefliżeć ią [rękę] podniefie/ to iuż wiedz pewnie/ żeć iefth z woley á s przepużczenia y s przcżrzenia iego/ á pewnie ku lepszemu twemu *RejPos* 253.

a. Wypowiedzenie nadrzędne mówi o środkach potrzebnych do osiągnięcia zamierzonego następstwa wyrażonego w wypowiedzeniu podrzędnym (1) : *Bowiem iefliżeć fie chce tey fławy vżywác/ Trzebác fprawiedliwości y cnoty vżywác. RejZwierz* 11.

2. Wprowadza wypowiedzenie okolicznikowe przyczyny podające rację, podstawę wnioskowania i zachowania; si *Vulg, PolAnt* (20) :

A. Na podstawie prawdziwości założenia dowodzi się prawdziwości wniosku, następstwa [w tym: w antepozycji (16), w postpozycji (1)] (17) : *Czart fie fmieye s Xiążeczaz yż miał wtem nadzieie. Przedfięćz fie ya ycfcze [!] fmieye Iefliżecz miał wtem nadżeye* *RejKup* aa5v; *KrowObr* 154v; *BibRadz Tob* 3/9; *OrzRozm* T2; *Bo pátrzay/ iefliżeć Bog iefth duch/ iużci mało patrzy ná fprawy rąk twoich/ ábo ciála twoiego* *RejPos* 181, 272v, 333.

W zdaniu nadrzędnym występuje: jużci (1), *pewnie* (1).

Połączenia: »jeśliżeć ... tedyć« (2): KrowObr 148; *A iefliżeć to pokázuie że Pan Bog miłuiie fprawiedliwe. Tedyć zátym ták pewnie trzyma iż Pan Bog miłuiie fprawiedliwość [...] á brzydźi się złością* *BiałKaz* Dv;

»jeśliżec ... toć« (1): Ieśliżec był boiący sie Bogá/ toć sie znaczy/ iż muiał w pilney ostrożności chodzić/ áby był łtrzegł vltaw y zakonu iego *RejPos* 57v.

a. *Podstawą wnioskania jest porównanie [zawsze w antepozycji] (7) : MurzNT 2; A ieśliżec też gwiazdy/ co oczy widáią/ Iż nam od łwey piękności też bláfk podawáią. Coż rozumiełz ty gwiazdy Anyeli przy Pánie/ Ieśli nie więłsza iáfnosc tám przy nich zołtanie. RejWiz 154v; BibRadz 2.Reg 6/27; WujNT 44, Ioann 10/35.*

W zdaniu nadrzędnym występuje: owszeki (1).

Połączenie: »jeśliżec ... daleko więcej« = si ... quanto magis PolAnt, Vulg (2): Ieśliżec łámego gołpodarzá Beelzebulem názwáli/ iákoż daleko więcej domowniki iego? BibRadz Matth 10/25; WujNT Matth 10/25.

B. *Na podstawie nieprawdziwości, nierzeczywistości wniosku dowodzi się nieprawdziwości założenia [zawsze w antepozycji] (3) : Abowiem ieśliżec vmárli wzbudzeni nie bywaią: anić Kryłthus wzbudzon iełt. BibRadz 1.Cor 15/16.*

Połączenie: »jeśliżec ... tedyć« (2): Ieśliżec ten Czyściec iełt/ tedyć sie Kryłtus Syn Boży bárzo ná tym omylił/ iż onemu Lotrowi zgołá powiedział [...] Dziś łemną będziełz w ráiu. KrowObr 77v, 69v.

3. *Wprowadza wypowiedzenie okolicznikowe przyzwolenia (1) : Bo iełliżec mię łzczęćcie wywyłzłzyć vmiáło/ Wiem też że łemną łlubu/ wiecznego nie bráło. RejZwierz 7.*

4. *Wprowadza wypowiedzenie dopełnieniowe; si Vulg [w tym: z odpowiednikiem: to (1)] (2): Nie dziwuyćie sie themu bráćia/ iełliżec was łwiat nienawidzi. Leop 1.Ioann 3/13; RejPos 339.*

II. *Partykuła pytajna wprowadza pytanie zdaniowe zależne retoryczne (3) : A coż owłzem rozumiey o tym Pánu a o tym Krołu niebá y zyemie/ iełliżec záćirpi tey krzywdy twoiey? RejPos 241, 261v; tu tobie vważ iełliżec nie lepiej tobie s tym wdzięcznym towarzysłtwem zołtác ktore sie okołó cnoty báwi RejZwierz 122v.*

Of JEŚLI, JEŚLIBY, JEŚLIĆBY, JEŚLIŻE, JEŚLIŻEĆBY

AK